

POLITICA ANTIFRAUDĂ ȘI ANTICORUPȚIE A BIROULUI NAȚIONAL DE STATISTICĂ

I. SCOPUL POLITICII ANTIFRAUDĂ ȘI ANTICORUPȚIE

1. Politica antifraudă și anticorupție este elaborată pentru a consolida controalele interne, care să ajute detectarea și prevenirea fraudei și a altor activități ilegale, desfășurate în detrimentul intereselor financiare, patrimoniale și de imagine ale Biroului Național de Statistică (BNS).
2. Scopul principal al politicii este crearea unui mediu instituțional intern care să defavorizeze inhibarea fraudei, contribuind la conștientizarea, identificarea, înregistrarea, evaluarea, controlul, monitorizarea riscurilor și a consecințelor de fraudă și corupție.

II. DOMENIUL DE APLICARE

3. Prevederile prezentei Politici se aplică fraudelor și suspiciunilor de fraudă, care implică personalul BNS, cu relații de natură financiară sau nefinanciară.
4. Activitatea de investigare a fraudei/suspiciunii de fraudă va fi efectuată indiferent de nivelul riscului asociat sau/și poziția ocupată.

III. NOȚIUNI GENERALE

5. **Frauda** - reprezintă orice act ilegal, caracterizat prin înșelătorie, disimulare sau trădare a încrederii, comis de o persoană sau entitate publică în scopul obținerii de mijloace bănești, bunuri/valori sau servicii ori al eschivării de la efectuarea plăților, pentru a-și asigura un avantaj personal ori în afaceri¹. Frauda presupune inclusiv obținerea la moment sau provocarea pe viitor a unor beneficii sau avantaje necuvenite, ca rezultat al raportării financiare frauduloase, însușirii ilegale de active, neconformității cu actele normative și legislative, supraevaluarea activelor sau subestimarea pasivelor, folosirea ilicită a bunurilor încredințate în grija sau controlul unei persoane, furturi, venituri obținute în mod fraudulos prin neachitarea parțială sau totală a salariilor, evitarea achitării impozitelor, aplicarea greșită a politicilor contabile în scopul obținerii de mijloace bănești, falsificarea sau modificarea înregistrărilor ori documentelor, știrbirii imaginii și reputației BNS.
6. **Abuzul** - reprezintă utilizarea intenționată, necuvenită sau necorespunzătoare a bunurilor, echipamentelor, resurselor entității, inclusiv depășirea împuternicirilor atribuite personalului, în scopul obținerii unor avantaje materiale, sau de alt gen.²
7. **Corupție** - utilizare a funcției, contrar legii, în interes privat. În acest sens, utilizarea funcției poate avea loc în mod direct de către deținătorul funcției sau indirect de către intermediari, iar interesul privat poate fi propriu pentru deținătorul funcției sau pentru

¹ Art.3 Lege nr.229 din 23.09.2010

² Art.312 Codul contravențional al Republicii Moldova

³ Art2 Lege nr.82 din 25.05.2017

alte persoane³. Actele de corupție sânt: darea de mită, luarea de mită, traficul de influență etc.

8. Triunghi al fraudei este o combinație din 3 elemente care generează producerea fraudei. Acestea sânt:

Oportunitatea - situațiile și circumstanțele care favorizează comiterea fraudelor, cum ar fi activități, procese, asupra cărora persoanele au acces necontrolat.

Justificarea – necesitatea persoanelor să-și justifice acțiunile frauduloase în propria minte, acceptând psihologic propriile acțiuni conform principiului anormalității – „*contrar regulilor stabilite*”.

Motivația - reprezintă depășirea/infrângerea onestității oamenilor, generată de presiunea financiară/stimulente – obținerea de mijloace financiare, bunuri materiale, servicii, avantaje etc.

IV. POLITICA ȘI CULTURA ANTIFRAUDĂ, ANTICORUPȚIE

9. Conducerea BNS promovează o politică de toleranță zero la fraudă și corupție, mobilizând toți angajații să acționeze, în toate circumstanțele demn și imparțial, cu onestitate și integritate, să nu facă abuz de poziția ocupată, să asigure protejarea activelor, utilizarea rațională și eficientă a resurselor.

10. La nivelul BNS, inclusiv în Aparatul central și în Centrele regionale pentru statistică, politica antifraudă este promovată prin următoarele:

- comunicarea principiilor de conduită etică și integritate morală;
- investigarea internă a oricăror semnalări de fraudă, dacă acestea conțin suficiente probe sau detalii privind fraudă comisă sau presupusă;
- sesizarea organelor abilitate, în cazul constatării faptelor de fraudă și/sau corupție;
- întreprinderea măsurilor în vederea recuperării oricăror pierderi materiale și de imagine, rezultate din fraudă;
- aplicarea măsurilor disciplinare asupra angajaților care au comis fraudă și/sau corupție;
- raportarea imediată a tuturor fraudelor/suspiciunilor de fraudă Directorului general;
- asigurarea transparenței politicii antifraudă și anticorupție a BNS, prin plasarea acesteia pe pagina web oficială a BNS;
- instituirea liniei verde active în cadrul entității (linia verde este: 022 403 000).

V. RISCURI DE FRAUDĂ ȘI DE CORUPȚIE

11. Scopul gestionării riscului este de a permite managementului entității să identifice elementul de nesiguranță privind atingerea obiectivelor stabilite și riscul asociat acestuia.

12. Procesul de gestionare a riscului de fraudă și corupție implică:

- identificarea riscurilor aferente obiectivelor BNS, inclusiv a celor datorate factorilor interni și externi, la nivel de entitate și la nivel de activități;
- evaluarea riscurilor prin estimarea semnificației și probabilității producerii acestora;
- stabilirea acțiunilor ce trebuie întreprinse.

13. Riscuri de fraudă și corupție:

- evitarea, manipularea măsurilor de securitate, inclusiv divulgarea informației confidențiale;
- manipularea sistemelor informaționale, inclusiv introducerea, eliminarea sau modificarea neautorizată, intenționată a datelor;
- plățile nefondate, nejustificate;
- falsul și falsificarea în înscrisurile contabile, manipularea în raportarea patrimonială;
- furtul de informații relevante, deturnarea de fonduri, de bunuri sau alte active;
- abuzul de putere sau abuzul de serviciu;
- falsificarea și manipularea contractelor încheiate;
- falsificarea, manipularea actelor decizionale;
- corupția în raport cu agenții economici, înțelegeri secrete între personal și furnizorii de bunuri și servicii, acceptarea de la diverși utilizatori a beneficiilor nemeritate;
- conflictul de interese;
- favoritism, trafic de influență;
- abuz de putere;
- funcții sensibile ocupate de una și aceeași persoană o perioadă îndelungată de timp.

14. Elemente de prevenire a fraudei și corupției:

- implementarea și dezvoltarea unui sistem eficace de control intern;
- asigurarea securității păstrării bunurilor materiale;
- securizarea accesului la sistemele informaționale;
- asigurarea transparenței tuturor activităților derulate;
- evaluarea ex-ante a procedurilor de achiziții publice, a tranzacțiilor cu risc major de fraudă;
- implementarea procedurilor de control adecvate proceselor, inclusiv utilizarea principiului „două perechi de ochi” (un nivel minim de divizare a obligațiilor preconizate);
- stabilirea unei politici adecvate de recrutare a personalului;
- orientarea noilor angajați și educarea continuă a întregului personal cu privire la codul de conduită, politica existentă în domeniul riscurilor de fraudă și corupție;
- identificarea continuă și managementul riscurilor de fraudă și corupție;
- asigurarea sancționării faptelor de fraudă și/sau corupției comise.

VI. SISTEMUL DE CONTROL INTERN

15. Controlul intern este un sistem organizat și implementat de management și întregul personal al entității, pentru a oferi o asigurare rezonabilă cu privire la îndeplinirea obiectivelor entității, având în vedere:

- eficiența și eficacitatea operațiunilor;
- conformitatea cu cadrul normativ și regulamentele aplicabile;
- siguranța și optimizarea activelor și pasivelor;
- fiabilitatea, siguranța și integritatea informației.

16. Existența unui sistem eficient de control intern, care înglobează activități specifice pentru prevenirea și/sau detectarea timpurie a fraudelor, reprezintă un instrument important în tratarea riscurilor de fraudă și corupție.

Managerii tuturor subdiviziunilor trebuie să implementeze proceduri de control adecvate pentru procesele cu riscuri sporite de fraudă. Un factor important, care contribuie la probabilitatea că un angajat va comite un act de fraudă este **oportunitatea**. Managerii subdiviziunilor trebuie să analizeze oportunitățile pe care angajații le-ar avea pentru a comite fraudă, și să ia măsuri pentru diminuarea riscurilor.

VII. DETECTAREA FRAUDELOR

17. Detectarea fraudelor se poate realiza prin recepționarea informației din diferite surse, cum ar fi: audiența, scrisori, linia verde, poșta electronică, controale, inspecții etc.
18. În cadrul BNS va fi activată o adresă electronică, la care pot fi sesizate cazuri de corupție comise de colaboratorii. BNS asigură confidențialitatea adresărilor și datelor personale. Responsabil de recepționarea mesajelor este Secția de audit intern și managementul calității.
Adresa electronică pentru sesizări este: anticoruptie@statistica.gov.md

VIII. INVESTIGAREA ȘI RAPORTAREA FRAUDELOR

19. Orice fraudă care este detectată sau suspectată trebuie să fie raportată imediat Directorului general al BNS. În cazul în care vor exista argumente temeinice, Directorul general va dispune inițierea procesului de investigare a fraudei și/sau corupției. Inițial, va fi instituit Grupul de investigare, din componența căruia vor face parte persoane din cadrul Secției juridică și resurse umane. La necesitate, în grupul de investigare vor fi incluși și responsabili din cadrul altor subdiviziuni relevante. Componența nominală a Grupului de investigare a fraudei și limitele de împuternicire se stabilesc prin ordinul Directorului general al BNS.
20. În vederea aplicării eficiente a prezentei politici, angajații sunt încurajați să semnaleze fraude/suspiciuni de fraudă, în cazurile în care dispun de astfel de informații. Mesajele care semnalează fraude/suspiciuni de fraudă, parvenite atât din interiorul entității, cât și din afară acesteia, vor fi colectate pe adresa electronică anticoruptie@statistica.gov.md.
21. Informația de semnalare a fraudelor/suspiciunilor de fraudă și/sau corupție, recepționată la adresa electronică, va fi accesată în fiecare zi de către Secția de audit intern și managementul calității.
22. Angajații care semnalează fraude/suspiciuni de fraude sunt în drept să-și păstreze anonimatul, deși indicarea datelor personale ale acestora ar facilita desfășurarea investigării fraudei/suspiciunii de fraudă.
23. Informația semnalată trebuie să fie exactă, cu referințe detaliate, cum ar fi: persoanele implicate, locul și perioada, fraudă/suspiciunea de fraudă, alte informații utile.
24. Informația nefondată, fără indicii concrete și dovezi obiective, nu va fi examinată.
25. Rezultatele investigării vor fi raportate Directorului general de către Președintele Grupului de investigare prin intermediul unui raport semnat de către toți membrii desemnați.
26. Deciziile cu privire la aplicarea prevederilor legislației în vigoare sau inițierea urmăririi penale vor fi luate de către conducerea BNS.

IX. CONFIDENȚIALITATE

27. Toate informațiile primite/cunoscute cu privire la fraude/suspiciuni de fraudă vor fi tratate în mod confidențial pe parcursul investigării. Rezultatele investigațiilor vor fi divulgate sau discutate cu persoane relevante, doar la decizia conducerii.
28. Confidențialitatea informației aferentă actelor frauduloase raportate este importantă pentru a evita deteriorarea reputației persoanelor suspecte, ulterior găsite nevinovate.

X. RESPONSABILITĂȚI

29. Secția de audit intern și managementul calității este responsabilă pentru stabilirea și menținerea unui sistem de control intern, care să asigure realizarea cu succes a obiectivelor și atribuțiilor entității publice.
30. Conducătorii subdiviziunilor structurale sunt responsabili de:
- implementarea și dezvoltarea sistemului de control intern, pentru a reduce riscul de fraudă;
 - identificarea și evaluarea riscului de fraudă ca parte componentă a riscului operațional;
 - implementarea și testarea măsurilor de control pentru prevenirea și detectarea fraudelor;
 - raportarea corespunzătoare a fraudelor/suspiciunilor de fraudă în cazul în care acestea au avut sau pot să aibă loc.
31. Personalul de toate nivelele are datoria să asigure protejarea activelor, utilizarea rațională și eficientă a resurselor, protejarea și menținerea reputației entității.
32. În cazul în care salariatul a primit sau i s-a oferit de la terțe părți cadouri sau beneficii de orice natură, care depășesc limita stabilită de legislație și oferirea lor este legată în mod direct sau indirect de îndeplinirea atribuțiilor de serviciu, salariatul trebuie să informeze conducerea.
33. În contextul prezentei Politici, rolul Secției audit intern și managementul calității constă în:
- contribuirea la descurajarea și prevenirea fraudei, prin examinarea și evaluarea, în cadrul misiunilor de audit, a eficacității controlului intern;
 - utilizarea procedurilor specifice de audit care să ofere o asigurare rezonabilă de detectare a cazurilor (posibile) de fraudă și/sau corupție;
 - asistarea conducerii în procesul de depistare a fraudelor/suspiciune a fraudelor, cu excepția activității în cadrul Grupului de investigare a fraudelor;
 - ținerea evidenței fraudelor raportate și confirmate la nivelul BNS.

XI. ADMINISTRARE

34. Secția audit intern și managementul calității este investită cu dreptul de înaintare a propunerilor de actualizare, la necesitate, a prevederilor prezentei Politici.

XII. DISPOZIȚII FINALE

35. Prevederile prezentei Politici intră în vigoare la data aprobării.
36. Politica antifraudă a BNS va fi plasată pe pagina web oficială, cu acces nerestricționat pentru toți utilizatorii.